1954 1960 1970 2011

1970'de Alarko Tam Bir Sanayi Şirketi Olmuştu

1960'lı yılların sonuna doğru Alarko Sanayi ve Ticaret AŞ hemen tüm ısıtma, havalandırma ve hava koşullandırma cihaz ve sistemlerini üretebiliyordu. Üretmediklerini de dışardan ithal ederek pazarın tüm ihtiyaçlarını karşılayabiliyordu. 1960-70 arasında ürünlerle ilgili "broşür", "seçim verileri", "montaj, işletmeye alma ve arıza-bakım talimatları" ve "yedek parça katalogları" hazırlanmıştı.

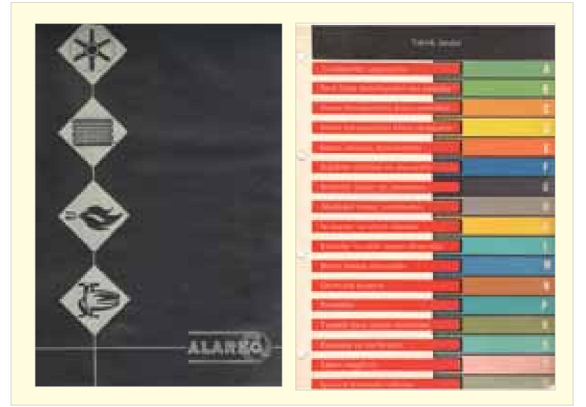
1960-70 yılları arasında, özellikle Alsac fabrikası üretime başladıktan sonra Alarko Sanayi ve Ticaret AŞ'nin (AST) üretim kapasitesi ve çeşitliliği hızla arttı. Dışardan ithal edilen ürünlerle birlikte 1970 yılına gelindiğinde AST ısıtma, havalandırma ve hava koşullandırma (HVAC) alanında pazarın hemen her ihtiyacını kaliteli ürünlerle karşılayabilecek kapasiteye ulaşmıştı. Bu durum binder şeklinde hazırlanan "Alarko Isıtma, Soğutma, Havalandırma" klasöründeki konu başlıklarından da görülür: "A- Vantilatör ve aspiratörler, B- Sınai hava temizleyicileri toz emiciler, C- Isıtma havalandırma klima santralleri, D- Isıtma havalandırma klima elemanları, E- Isıtma cihazları, konvektörler, F- Soğutma Cihazları ve elemanları, G- Brülörler, bekler ve elemanları, H- Akaryakıt tesisat yardımcıları, K- Isı üretim ve tahvil cihazları, L- Kalorifer ve sıhhi tesisat elemanları, M- Buhar tesisatı elemanları, N- Otomatik kontrol, P- Pompalar, R- Tazyikli hava tesisat elemanları, S- Kurutma ve tav fırınları, T- Takım tezgahları, U- Spesiyal kumanda tabloları".

Katalogda, bu başlıklar altında, büyük çoğunluğu AST üretimi olan 50'den fazla ürüne ait broşür ve teknik kataloglar yer alıyor. 1966 tarihli "İmalat Programımız" adlı katalogda AST'nin imalatını gerçekleştirdiği ürün grupları belirtiliyor. Bunlar havalandırma alanında "santrifüj ve aksiyal vantilatörler, santrifüj çatı aspiratörleri, santrifüj alçak ve yüksek basınç vantilatörleri, menfezler, hava filtreleri, anemostatlar"; hava koşullandırma alanında "klima santralleri, su soğutma kuleleri ve su soğutucular"; ısıtma alanında "ağır yağ brülörleri, ağır yağ filtreleme ısıtma, pompalama istasyonu, dişli pompalar, sirkülatörler, eşanjörler, körükler, paket kazanlar, boylerler"; sıcak hava üreticisi olarak "sıcak hava apareyleri, konvektörler (fan coil), gazyağı ve fuel-oille çalışan hava ısıtıcılar"; endüstriyel tipte "su tasfiye cihazları ve hidroforlar"dır. Bunların dışında ev tipi hafif yağ brülörleri ve salon tip hava koşullandırma cihazları ithal edilmektedir.

Bu ürünler incelendiğinde, özellikle hava koşullandırma ve havalandırma ürünlerinin hemen tümüyle endüstriyel tipte olduğu görülüyor. Isıtma alanında ise endüstriyel ürünler ağırlıklı olmakla birlikte apartman tipi kalorifer sistemlerine yönelik brülör, pompa, kontrol panoları vb gibi ürün ve donanımlar yer alıyor. Su arıtım ürünleri ise çok sınırlı ve endüstriyel tiptedir. Buna göre 1960-70 arasında HVAC pazarında esas talebin hala endüstriyel alanda olduğu belirlenebilir. Bu ürün grupları içinde havalandırma ve hava koşullandırma cihaz ve donanımları ağırlıktadır.

Alarko yıllar içinde, özellikle 1970'li yıllardan sonra hızla gelişen bireysel ve apartman tipi ısıtma sistemleri pazarında etkili olması, 1990'lı yıllarda doğalgaz pazarının öncü firmaları arasında yer alması nedeniyle kamuoyunda "ısıtma" uzmanı olarak tanınmış olsa da gerçekte o günlerde ve bugün esas olarak endüstriyel ve büyük ticari tipte ürün ve sistem üreticisi olmuştur.

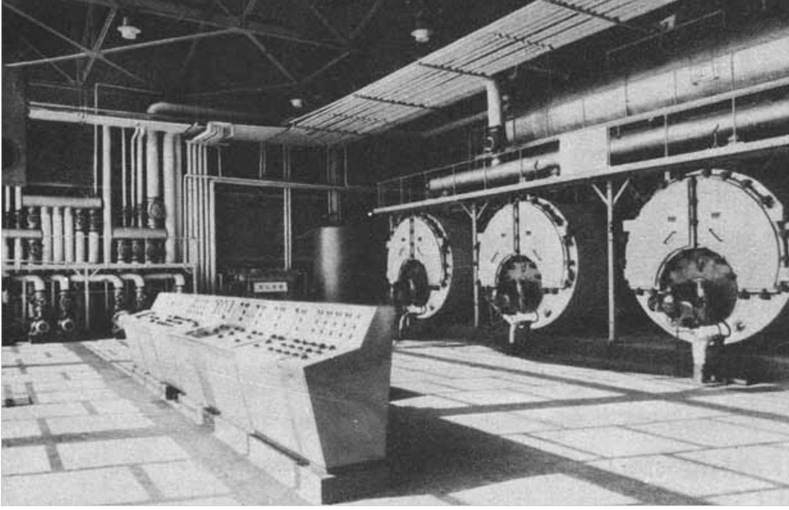
Alarko ürün klasörü incelendiğinde 1965 yılında ilk örnekleri görülen ticari ve teknik dökümanlar için bir format ve içerik standardı belirlendiği görülüyor. Endüstriyel tipte ilk dökümanlar olan "Havalandırma Menfezleri" ve "FLE Tipi Alçak Tazyik Vantilatörleri" 2 sayfalık föy halindedir ve içerik olarak boyut, teknik özellik ve seçim bilgilerine yer verilmiştir. 1970'li yıllara gelindiğinde endüstriyel tip ürün katalog ve broşürlerinin sayfa sayılarının arttığı ve içeriklerinin geliştirildiği ve daha kapsamlı hale geldiği görülür. 1965 yılında yayınlanan "Safety Duper Hafif Yağ Brülörü" ve "Golden Flame Ağır Yağ Brülörleri"nin de teknik bilgi ağırlıklı oldukları, ancak 6 sayfa içinde teknik özelliklerin yanı sıra "montaj ve işletme tali-

Resim1. Alarko Ürün Kataloğu ve içindekiler sayfası. Katalog 17 bölümde 50'den fazla ürün dökümanı yer alıyordu.

Resim2. Alarko'nun 1965'lerde hazırladığı imalat programını ve bu kapsamda üretilen ürünleri tanıtan kataloğu. Ürün çeşitliliği hemen bütün ısıtma, havalandırma ve hava koşullandırma cihazlarını kapsıyordu.

Arçelik Fabrikası- Gebze. Alarko'nun gerçekleştrdiği kazan, tesisat ve kontrol sistemi.

matları" ile "arızalar ve giderilmesi" bilgilerine yer veriliyor. 1966 yılında basılan endüstriyel havalandırma cihazlarına ait broşürler teknik bilgilerin yanısıra özellikle cihaz seçimine yönelik bilgi ve eğrilerin yayınlandığı, 6-8 sayfalı kapsamlı bilgiler içerdiği görülüyor. Yani bir yıl içinde AST ürün broşürlerinde içerik, kapsam ve format olarak önemli bir gelişme izleniyor. Bundan sonra basılan dokümanlarda bu kapsam ve içerik esas olarak korunuyor.

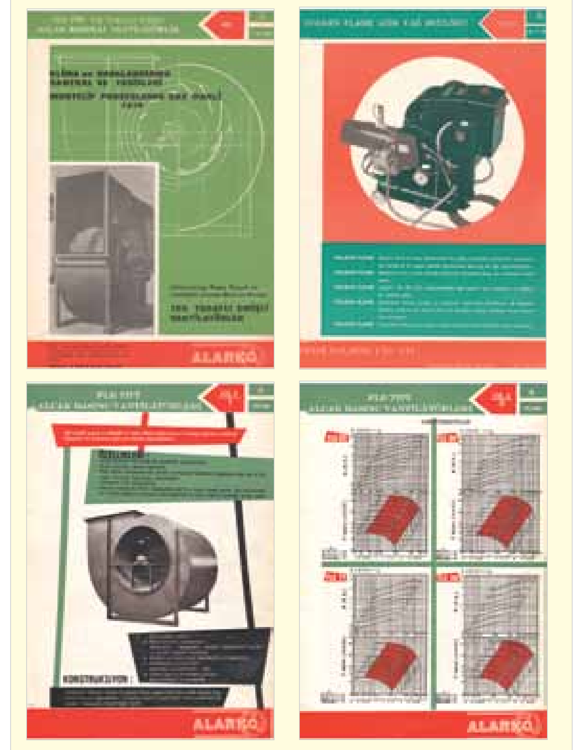
Üzeyir Garih Bey, mühendislik bilgisi gerektiren dökümanların hazırlanmasına öncülük yapmış, tüm ayrıntılarıyla ilgilenmişti. Özellikle endüstriyel ürün ve donanımlarla ilgili katalog ve broşürlerde, o sırada piyasada benzerine pek rastlanmayan teknik bilgilere, ürün seçim verilerine yer verilmesinin nedeni Üzeyir Garih ve İshak Alaton beylerin Alarko'yu pazarda "teknik bir firma" olarak tanıtma çabaları belirleyici olmuştur. O dönemde binder şeklinde hazırlanan bu klasörlerin dağıtımı yapılmış, basılan her yeni ürün dökümanının klasör sahiplerine ulaştırılarak, kod numarasına göre klasöre yerleştirilmesi sağlanmıştır. Özel bir çaba ve özen gösteren bu çalışmaların ve ürün klasörünün istenen "teknik firma" imajının yaratılmasına önemli katkıları olduğu kabul edilebilir.

Daha ticari tipte broşür ve dökümanların yayınlanması 1970'li yıllardan sonra bu tipte cihaz ve sistemlerin üretilmesi ve satışa sunulmasıyla birlikte başladığı görülüyor. Ancak AST'nin ticari dökümanlara ağırlık vermesi 1980'li yıllardan sonra HVAC pazarında rekabetin artması ve pazardaki taleplere bağlı olarak ürünleri iyice çeşitlenmesi ile birlikte olacaktır. Bu dönemde halkla ilişkiler ve reklam konularında da açılımlar gerçekleşecektir.

AST teknik döküman alanında 1960'ların ortalarında ürün yedek parça kataoğu da yayınlamaya başladı. HVAC pazarı İstanbul, Ankara, Adana, İzmir gibi endüstri ağırlıklı kentlerden, özellikle kamu sektörü üzerinden Anadolu'ya yagınlaştıkça bu ihtiyaç daha fazla kendisini hissetirmeye başlamıştı. Bu gibi ihtiyaçlarda gerektiğinde İstanbul'dan fabrikadan mühendis veya usta gönderiliyordu. Ancak daha küçük cihazlar ve sistemler için bu yöntem işlemiyordu. Bu nedenle 1967 yılında yayınlanan ilk yedek parça kataloğu "Safety Hafif Yağ Brülörü" ile ilgiliydi. 1967 yılının böyle bir dökümanı yayınlamak için geç olduğu düşünülebilir. Ancak bu döküman çok muhtemeldirki bu konuda ilktir.1970'lerden sonra pazar genişledikçe ve müşteri sayısı artıp yaygınlaştıkça, sonra servis ve yedek parça hizmetleri ayrıca örgütlenecektir.

1960'lı yılların sonunda AST'nin daha önce broşürlerde yer verdiği montaji işletmeye alma ve bakım konularında ayrı ve kapsamlı dökümanlar yayınladığı görülüyor. Bu gelişme HVAC pazarında teknik düzeyde önemli bir olgunlaşmanın başlamasının işareti olarak kabul edilebilir. Pazardaki talepleri dikkatle izleyen AST bu ihtiyacın karşılanmasında HVAC sanayisinde öncülük yapmıştır. Bu talimatların kapsamının çok iyi tasarlandığı ve bugün de kullanılan format içinde olduğu görülüyor. Standart bir montaj, işletmeye alma ve bakım talimatında, taşıma ve ambalaj sökme, montaj hazırlıkları, yerleştirme, bağlantılar, işletmeye alma ve arıza giderme gibi konularda gerekli bilgiler veriliyor.

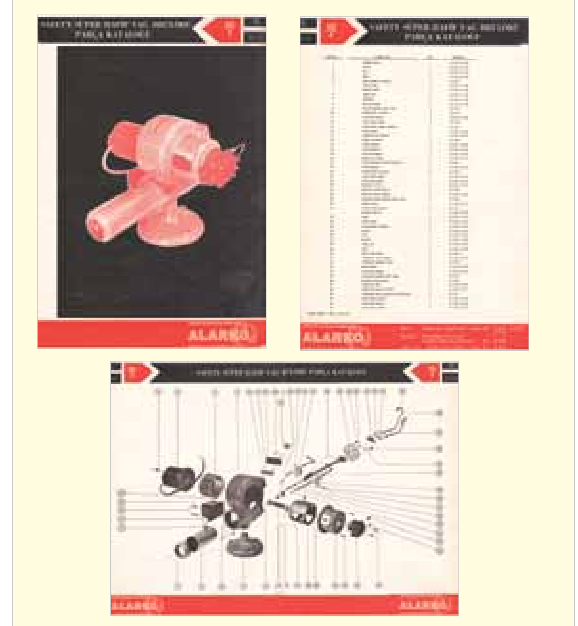
Özetle, 1960-70 arasında Türkiye'de HVAC endüstrisinde teknik bilgilerin toplanması, sistemleştirilmesi, standartlaştırılması ve yayınlanması bakımından önemli gelişmelerin yaşandığı, sektörün temellendirilmesinde önemli adımların atıldığı, bu süreçte Alarko'nun bilgi ve birikimi ile Üzeyir Garih ve İshak Alaton beylerin önderliğinde, giderek gelişen mühendislik kapasitesi ile öncü bir rol oynadığını söyleyebiliriz.

Resim 3. 1965 yılında hazırlanan ürün broşürlerinden ve bu broşürlerde yer alan seçim amaçlı abaklardan örnekler

Resim 4. 1970 yılında basılan ilk montaj, işletmeye alma ve arıza-bakım dökümanlarından örnekler.

Resim 5. 1967'de basılan ilk yedek parça kataloğu